

Persler

Anadolu'da Kudret ve Görkem

The Persians

Power and Glory in Anatolia

Hazırlayanlar | Edited by

Kaan İren - Çiçek Karaöz - Özgün Kasar

Persler

Anadolu'da Kudret ve Görkem

The Persians

Power and Glory in Anatolia

Anadolu Uygarlıkları Serisi'nin altıncı kitabıdır.
Bu seri Tüpraş - Yapı Kredi Yayınları işbirliği ile hazırlanmıştır.
This is the sixth book in the Anatolian Civilizations Series.
A co-publication of Tüpraş - Yapı Kredi Culture, Arts and Publishing.

Yapı Kredi Yayınları - 4883
ISBN 978-975-08-4001-2

Proje Koordinasyonu Project Coordination
Şennur Şentürk, Nihat Tekdemir

Hazırlayanlar Edited by
Kaan İren, Çiçek Karaöz, Özgün Kasar

Editör Editor
Nihat Tekdemir

Redaksiyon Redaction
Derya Önder, Merete Çakmak

Çeviriler Translations
**Ayşe Tatar, G. Bike Yazıcıoğlu,
M. Çağhan Keskin, Merete Çakmak**

Grafik Tasarım Graphic Design
Nahide Dikel, Arzu Yaraş

Düzeltili Proofreading
Filiz Özkan

Baskı Print
Ofset Yapımevi
Yahya Kemal Mah. Şair Sk. No: 4 Kağıthane / İstanbul
Sertifika No: 12326

1. baskı: İstanbul, Haziran 2017
1st Printing: Istanbul, June 2017

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2016
Sertifika No Certificate No 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.
All rights reserved.
No part of this publication may be reproduced without prior
written permission from the publisher.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Kemeraltı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3
Karaköy 34425 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir

İçindekiler Contents

- İBRAHİM YELMENOĞLU Önsöz
Foreword • VIII - IX
- KAAN İREN
ÇİÇEK KARAÖZ
ÖZGÜN KASAR Anadolu Topraklarında 200 yıl ve Çok Kültürlülük
200 years of cultural pluralism on
Anatolian soil • X - XI
- TOMRİS BAKIR Anadolu'da Perslerin İzinde
Tracing the Persians' Footsteps in Anatolia • 2
- PIERRE BRIANT Persler Kimdir?
Who are the Persians? • 12
- FAHRİ İŞİK Perslerden Önce Anadolu
Anatolia Before the Persians • 24
- FRÉDÉRIC MAFFRE Pers Hâkimiyeti Altında Anadolu Halkları
The Anatolian People under the Persian Rule • 52
- ERIC A. RAIMOND Pers Anadolusu'nda Tanrılar ve Halklar: Lykia Tanrıları Örneği
Gods and Peoples in Persian Anatolia: the Case of Lycian Deities • 66
- SEVGİ SARIKAYA
MURAT ARSLAN Anadolu'da Persler: Savaş, İsyân ve Diplomasi
Persians in Anatolia: War, Rebellion and Diplomacy • 78
- OĞUZ TEKİN Pers Dönemi'nde Anadolu'da Para ve Ticaret
Money and Trade During the Persian Period in Anatolia • 102
- MURAT ARSLAN İskender'in Küçük Asya Seferi ve İssos Muharebesi
Antikçağ Tarihine Yön Veren Bir Muharebenin Portresi
The Asia Minor Campaign of Alexander and the Battle of Issus
Portrait of a Battle that Shaped Ancient History • 136
- SUAT ATEŞLİER Anadolu'da Pers Dönemi Yapıları
Architecture During the Persian Period in Anatolia • 162
- HÜLYA BULUT Yeryüzü Cennetleri: Pers Bahçeleri ve Paradeisosları
Earthly Paradises: Persian Gardens and Paradeisoi • 174
- GÜRCAN POLAT Anadolu'da Pers Etkili Taş Plastik Eserler
Persian Influence on Stone Carving in Anatolia • 186
- FİGEN ÇEVİRİCİ-COŞKUN Polyksena Lahdi: Bir Pers Soylusunun Lahdi mi?
The Polyxena Sarcophagus: A Persian Aristocrat's Sarcophagus? • 204
- SEDEF ÇOKAY-KEPÇE Anadolu'da Bulunmuş Pişmiş Toprak Akhaimenid Kâse ve

- İNÇİ DELEMEN *Anadolu'da Pers Etkili Prestij Nesneleri (Insignia)*
Prestige Objects (Insignia) with Persian Influences in Anatolia • 238
- DENİZ KAPTAN *Anadolu'da Pers Dönemi Mühürleri*
Seals from Achaemenid Anatolia • 254
- MARGARET C. MILLER *Atinalıların Gözünden Anadolu'da Pers Varlığı*
The Persian Presence in Anatolia—An Athenian Perspective • 270
- ADNAN DİLER *Anadolu–Pers Dönemi Sanatında İkonografi:*
Gelenek, Gerçeklik ve Paradoks
Iconography in Anatolian–Persian Art:
Tradition, Political Realism and Paradox • 284
- NICHOLAS CAHILL *Lydia Satraplığı*
The Satrapy of Lydia • 308
- KAAN İREN *Pers Daskyleionu: Güney Marmara Bölgesi'nde Bir Satraplık Merkezi*
HANDAN YILDIZHAN *Persian Dascyleum: a Satrapal Center in Southern Marmara Region • 332*
- OLIVIER CAN HENRY *Hyssaldomos'un Oğlu Hekatomnos: Pers Tarihinde Benzersiz bir Kişilik*
Hecatomnus, son of Hyssaldomus: A Unicum in Persian History • 350
- F. ERAY DÖKÜ *Batı Karadeniz Bölgesi'nde Pers İzleri*
Persian Traces in the West Black Sea Region • 368
- STUART BLAYLOCK *Fırat Üzerinde Tille Höyük'te Akhaimenid Tabakası ve*
Güneydoğu Anadolu'da Akhaimenid Arkeolojisi İçin Diğer Bulgular
The Achaemenid Level at Tille Höyük on the Euphrates and Other Evidence for
Achaemenid Archaeology in South-East Anatolia • 390
- KÜÇÜK SÖZLÜK**
GLOSSARY • 411
- DİZİN**
INDEX • 413

Pers Daskyleionu: Güney Marmara Bölgesi'nde Bir Satraplık Merkezi

Persian Dascyleum: a Satrapal Center in the Southern Marmara Region

KAAN İREN* - HANDAN YILDIZHAN**

Günümüze kadar yapılan kazı, araştırma ve incelemeler ne yazık ki Pers kültürünün Anadolu'daki etkilerinin boyutunu ve niteliğini tam olarak ortaya koymaktan uzaktır. Bu bakımdan Daskyleion, Anadolu kültürünü ve tarihini etkileyen Akhaimenid (Eski Farsça *Hakhamaniş*) dönemin bilinmezlerini aydınlatacak verilerin ele geçtiği önemli bir merkezdir.

Antikçağ dünyasında ilk kez bir dünya imparatorluğu kuran Perslerin Anadolu'yu, kurmuş oldukları dört satraplık merkezi (Herodotos, 3. 90) üzerinden yönettikleri bilinmektedir. Bu satraplık merkezlerinden biri olan Daskyleion, *Tyaiy Drayahya*, (Schmitt 1972: 522-527) Balıkesir ilinde, Manyas Gölü'nün, *Daskylitis Limne*, (Strabon, 12.8.10, 11; 13.1.9) güneydoğu kıyısında, Ergili Köyü'nün 2 km batısında bulunan Hisartape ve çevresinde yer almaktadır (Harita, Res. 1). Hisartape üzerindeki ilk yerleşime ait arkeolojik veriler MÖ 8. yüzyıla kadar gitmekle birlikte, kent en güçlü olduğu dönemi Pers hâkimiyeti sırasında yaşamıştır.

Keşif ve Araştırma Tarihi

Kentin, adını Lydia kralı Gyges'in babası Daskylos'tan (Herodotos, 1.8; Pausanias, 4.21.5; Bakır 1988: 76) aldığı varsayılmıştır. Kuruluşundan Makedonların gelişine dek bir Yunan kenti olmamış Daskyleion bir Anadolu kentidir ve olasılıkla ismi Luvice bir adın Yunan telaffuzunda bozulmuş şeklidir.¹ Daskyleion Satraplığı yönetim merkezinin yerinin belirlenmesine ilişkin ilk çalışmalar, 20. yüzyılın başlarına dayanmaktadır (Hasluck 1906: 23-31; Hasluck 1910: 55-58; Munro 1912: 57-67). Eskiçağ kaynaklarının adından sıkça bahsettiği

Evidence for the nature and the extent of Persians' cultural influence in Anatolia has unfortunately remained meagre until present day, despite excavations, surveys, and investigations on this period in the region. In this respect, Dascyleum is an important centre with a great potential to shed light on the historical and cultural aspects of the Achaemenid (Old Persian *Haxāmaniš*) Period in Anatolia.

Persians, who founded the first world empire in history, ruled Anatolia from four satrapal centres that they established here (Herodotus, 3.90). One of these centres, Dascyleum, *Tyaiy Drayahya*, (Schmitt 1972: 522-527) is located on the southeastern shore of Lake Manyas, *Daskylitis Limne*, (Strabo, 12.8.10, 11; 13.1.9) in the modern province of Balıkesir. The ancient city was on and around the locality known as Hisartape, 2 km west of Ergili village (Map, Fig. 1). While archaeological evidence shows that settlement at Hisartape began as early as the 8th century BCE, the best-known settlement of the city dates to the period when it was under Persian domination.

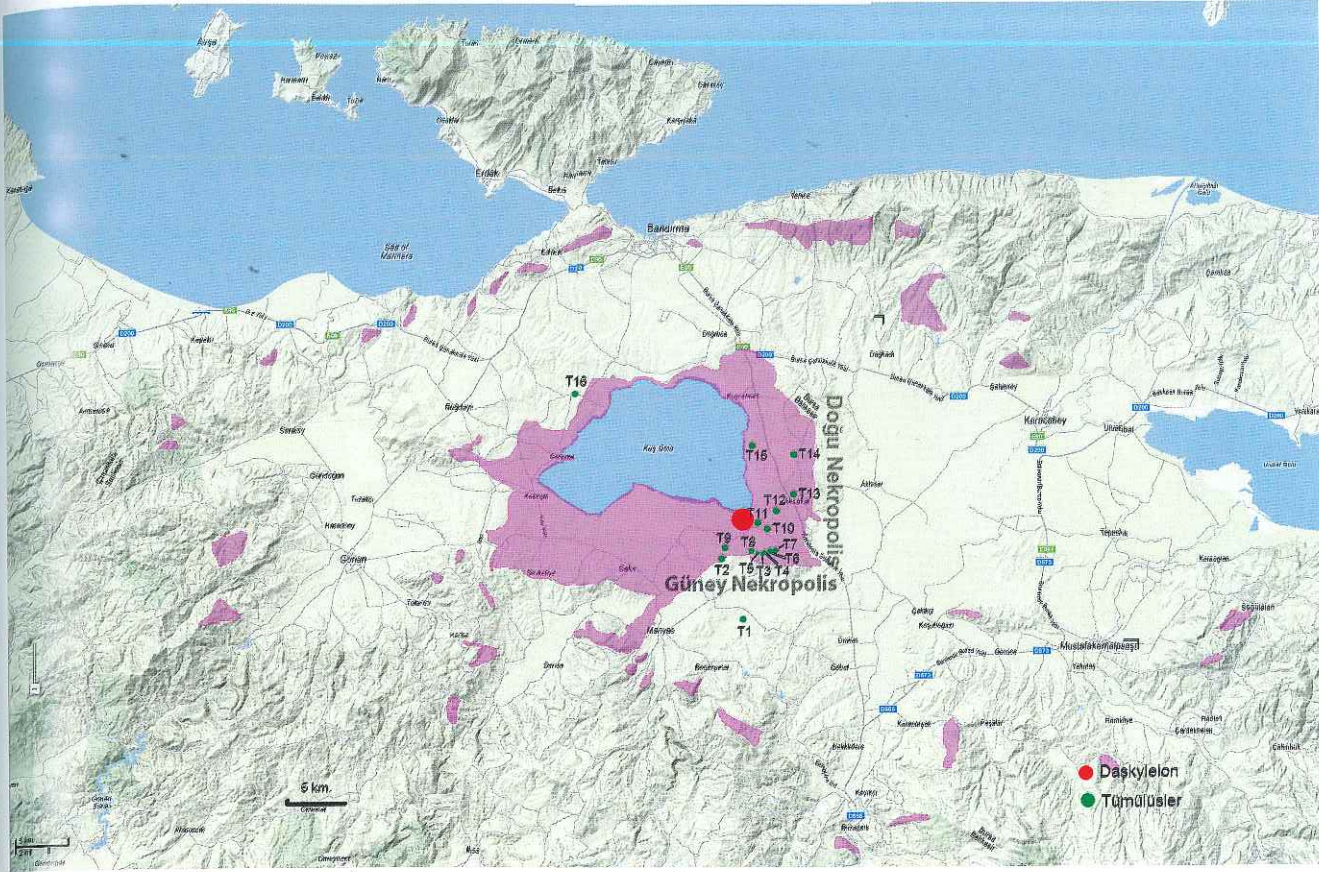
History of Discovery and Research

It is believed that the city of Dascyleum was named after Dascylus, Lydian King Gyges' father (Herodotus, 1.8; Pausanias, 4.21.5; Bakır 1988: 76). The Anatolian city of Dascyleum became a Greek city only after the arrival of the Macedonians. Therefore, it is possible that the name of this Anatolian city is derived from a Greek mispronunciation of an originally Luwian name.¹ First investigations to locate the administrative centre of the Satrapy of Dascyleum date to the beginning of the twentieth century (Hasluck 1906: 23-31; Hasluck 1910: 55-58; Munro 1912: 57-67). Research on the localization of the satrapy centre at Dascyleum, which is often cited in ancient textual sources, was finalized by K. Bittel's investigations in 1952 (Bittel 1953: 1-16, fig. 5, 6), when the ancient ruins on top of Hisartape were identified as the remains of the city of Dascyleum.

The year 1954 marks a turning point in the history of research on Dascyleum, as it was in 1954 that excavations at Hisartape were initiated by E. Akur-

* Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, TR-48000, Kötekli, Muğla, Türkiye
kaaniren@mu.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 2000 Evler Mah. Zübeyde Hanım Cad. TR-50300, Nevşehir, Türkiye
hndnyildizhan@yahoo.com

gal, shortly after the localization of the city. The most significant discovery of Akurgal's expedition was a large corpus of (approximately 500) bullae dating to the Persian Period. The attestation of the name of Xerxes on some of these bullae (Balkan 1959: 123-128, fig. 1, 3, pl. 33-34) constitutes archaeological evidence for the location of the satrapal center at Hisartepe. In 1959 Akurgal's excavation campaign came to an end, but after a long interruption, investigations were reinitiated in 1988 under the directorship of T. Bakır and excavations continued until 2008. The most significant discovery of the second excavation campaign was a Phrygian inscription (Bakır 1995: 278). This inscription has received great attention by scholars since it is the first archaeological evidence proving that Phrygians lived in Mysia, Propontis, and Hellespontus. The third campaign of excavations under the directorship of K. İren has been on-going since 2009 (İren, Doğan 2012: 519-532; İren, Yıldızhan 2013: 211-214; İren, Yıldızhan 2014: 577-600).

Historical Geography, Urban Morphology and Geopolitical Location

In ancient sources, Lake Manyas is known as Dascylitis/ Dascylia. In earlier periods, that is, before the Trojan War, Lake Dascylitis was known as Lake Aphnitis, and people who lived nearby were called "Aphnes"² after the lake (Homer, *Iliad* 2. 824-827; Strabo, 13.1.9; Eustathius of Thessalonike, *Commentarii ad Homeri Iliadem* 1.555.17-28; Stephanus Byzantinus, *Ethnica* s.v. Ἀφνειον = Aphneum). So far, these proper names have not been confirmed by epigraphic finds. According to Xenophon, there was a satrapal palace at Dascyleum and quite a few large villages, where a rich variety of crops were cultivated, sur-

Dascyleion satraplık merkezinin lokalizasyon problemleri üzerine yapılan çalışmalar, K. Bittel'in 1952 yılında yaptığı araştırma (Bittel 1953: 1-16, res. 5, 6) ile son bulmuş; Hisartepe üzerindeki kalıntıların Dascyleion'a ait olduğu kesinleşmiştir.

1954 yılı, kentin lokalizasyonunun bilim dünyasına duyurulmasının ardından, E. Akurgal tarafından yerleşim bölgesinde gerçekleştirilen ilk kazıların başlangıç yılı olması bakımından önemlidir. Akurgal dönemi kazılarının en önemli buluntusu Pers Dönemi'ne ait 500 adede yakın bulladır. Bu bullalardan bazılarının üzerinde Kserkses adının yer alıyor olması (Balkan 1959: 123-128, res. 1, 3, lev. 33-34), ünlü satraplık merkezinin Hisartepe üzerinde yer aldığı arkeolojik verilerle de kanıtlanmıştır. Akurgal'ın 1959 yılında kazı çalışmalarına ara vermesiyle kazıların birinci dönemi sona ermiştir. Uzunca bir aranın ardından T. Bakır, Dascyleion'da 1988'den 2008'e kadar sürdüreceği ikinci dönem kazılara başkanlık etmiştir. İkinci dönem kazılarının en önemli keşfi ise Phryg dilinde yazılmış bir yazıttır (Bakır 1995: 278). Bu yazıt Phryglerin Mysia'da, Propontis'te ya da Hellespontos'ta yaşadıklarını kanıtlayan ilk arkeolojik veri olması nedeniyle bilim dünyasında büyük yankı uyandırmıştır. Kentteki üçüncü dönem kazılar ise 2009 yılından beri K. İren başkanlığında sürdürülmektedir (İren, Doğan 2012: 519-532; İren, Yıldızhan 2013: 211-214; (ÇK) İren, Yıldızhan 2014: 577-600)

Harita:
Dascyleion ve nekropolislerini gösteren etki alanı haritası (Dascyleion Kazı Arşivi)

Map:
Impact area of Dascyleum, showing the location of the city and its necropolises (Dascyleum Excavation Archive).

Res. 1:
Daskyleion'un üzerine
kurulduğu Hisartepe
(Daskyleion Kazı Arşivi)

Fig. 1:
Natural rocky outcrop of
Hisartepe hosting Dascyleum
(Dascyleum Excavation Archive).

Tarihi Coğrafya, Kentsel Morfoloji ve Jeopolitik Konum

Eskiçağ kaynaklarında Manyas Gölü'nün adı Daskylitis/Daskylia'dır. Daskylitis'in eskiden –Troia Savaşı'ndan önce– Aphnitis şeklinde anıldığı, civarda yaşayan yerli halka ise, göle dayanarak “Aphneler”² denildiği bilinmektedir (Homeros, *İlyada* 2.824-827; Strabon, 13.1.9; Eustathius Thessalonikes, *Parekbolai eis ten Homerou İliada* 1.555.17-28; Stephanos Byzantios, *Ethnika* s.v. “Αφνειον = Aphaneion). Bu adları kesinleştirecek epigrafik bir buluntu henüz ele geçmemiştir. Antikçağ yazarlardan Ksenophon ise Daskyleion'da bir satrap sarayının varlığından ve çevresinde yiyeceklerden yana zengin birçok büyük köyün varlığından bahseder. Bunlara ek olarak, çevrili parklarda (paradeisos) ve açık kırlarda görkemli vahşi hayvanların yaşadığını ve de her türlü balığın bulunduğu, günümüzde Karadere olarak adlandırılan bir ırmağın aktığını da belirtir (Ksenophon, *Hellenika* 4.1.15 ve 16).

Antik kaynaklardan da anlaşıldığı üzere Daskyleion erken dönem kentinin bulunduğu Hisartepe, hem verimli topraklara sahip bir ovanın kenarındadır hem de yaban kuşları ile balıkların bol olduğu Manyas Gölü'nden çıkış yapan Karadere deltasına hâkim bir noktadadır. Bu dere, tepenin batı sınırını oluşturmaktadır. Tepenin en dik bölümü kuzey, batı ve doğu yamaçlarıdır. Güney ve güneydoğu bölümü ise yumuşak bir eğime sahiptir. Höyüğün dik yamaçları doğal bir koruma seti oluşturması nedeniyle savunmaya elverişliken, güney ve güneydoğu yamaçlarında savunma yapılarına ihtiyaç vardır. Bu yüzden yerleşimin savunma sistemine yönelik sur duvarları ve kuleler, tarih boyunca höyüğün güney ve güneydoğusundaki yamaçlarda yer almıştır.

Hisartepe üzerinde sürdürülen jeofizik çalışmalar, Pers

rounded the city. Additionally, Xenophon mentions splendid wild animals living in enclosed parks (paradeisos) and roaming free in wide grasslands near the city, as well as a river, today known as Karadere, that supplied the area with a great variety of fish (*Hellenica*, 4.1.15 and 16).

Thus, ancient sources corroborate that Hisartepe, where the early city of Dascyleum was founded, was not only located on the edge of a fertile plain, but also at a convenient position overlooking the delta of Karadere Stream, a natural outlet for the rich wild bird and fish species inhabiting Lake Manyas. Karadere Stream marks the western edge of the mound of Hisartepe. While the northern, western and eastern contours of the hill are steep, the mound slopes down gently on the south and southeast. Where the contours are steep, topography has provided a natural defense; however, the southern and south eastern slopes have necessitated defensive measures. For this reason, throughout the history of settlement at the site, features of the defensive system, such as walls and towers, were built on the south and south eastern slopes of the mound.

Geophysical investigations at Hisartepe have revealed that during the Persian Period, Lake Manyas almost entirely surrounded the acropolis of Dascyleum, reaching farther inland and possibly turning into an estuary on the eastern side of the acropolis. In other words, during this period, the natural hill of Hisartepe was a peninsula, connected to the mainland only through a neck on the southeast.

Thanks to its geopolitically strategic location, during the Achaemenid Period, as before, Dascyleum continued to hold a politically and commercially central position for Thracia, Propontis, the straits, the Sea of Marmara, and Lesser Phrygia. Dascyleum's strategic location on the route that crosses the Hellespontus and connects Anatolia to the west through the Balkans, explains the important role the city played in history.

Imperial Organization of Satrapies and the Foundation of the Satrapy of Dascyleum

The shock waves created by the fall of Sardis in 547 BCE are comparable to the turmoil that followed the fall of Nineveh in the history of the Ancient Near East (Briant 2002: 36). Cyrus' victory was a turning point for the Greeks in Anatolia. Although western Anatolian cities are known to have attempted acts of resistance at a local scale, in the end, they all had to submit to Persian domination. Led by General Harpagus, the Persians subjugated Ionia (except for Miletus and a large part of the Cyclades), Caria, possibly Hellespontus,³ Lycia, and Greater Phrygia in 546 BCE. Subsequently, by incorporating Babylon into his kingdom in 539 BCE, Cyrus proceeded to create an undefeatable world power.

To be able to sustain the territories of their rapidly growing empire, Persians developed a political system that was adaptable to the cultural, linguistic, and religious diversity of their ethnically heterogeneous populations. The political system was transformed into a monarchy by splitting the territories of the empire into provinces, called satrapies (Olmstead 1948: 59; Pétit 1990: 89). The satrapy system that was first established by Cyrus has been a subject of discussion among modern scholars for decades.

Following the reign of Cyrus, Darius divided the empire into twenty satrapies and instituted a taxation system obliging each satrapy to pay tribute on a regular basis (Herodotus, 3.90). Royal inscriptions uncovered at Behistun (Kent 1953: 117-120 [DB]), Susa (Kent 1953: 142-145 [DSf and DSm]), Persepolis (Kent 1953: 136-137, 150-151: [DPe, DPh and XPh]), and Naqş-i Rostam (Kent 1953: 137-138 [DNa]) include lists of populations subject to the Great King. Accordingly, Sparda (Sardis) and Dascyleum are listed as the seventh and the eighth satrapies on the Behistun Inscription, while they appear as the ninth and the tenth satrapies on the inscription from Susa. The list of populations subject to King Darius, especially as they appear on the Behistun Inscription, have been interpreted as a list of satrapies and researchers have sought for correlations between this list and the list of twenty nomos cited by Herodotus (Herodotus, 3.89). Nomos three in Herodotus' list (Herodotus, 3.90) is often interpreted as the Satrapy of Dascyleum, which was obliged to pay a tribute (*Phoros*) of 360 talents.

Xenophon (*Cyropaedia* 8.6.7) states that the Satrapy of Dascyleum was established by Cyrus the Great, who appointed Pharnuchus as the satrap of Aeolia and Hellespontine Phrygia. Herodotus (3.120, 126) states, on the other hand, that Mitrobates was the *hyparkhos* of Dascyleum.

At what point during the history of the establishment of satrapies had Dascyleum become part of the political process explained above, has also been a matter of debate. Most recent research on the subject has led modern historians to assert that, until the reign of Artabazus I (477-468 BCE), Dascyleum was ruled by the administrative functionaries of the court at Sardis, which served as the centre of the Satrapy of Sparda (Balcer 1988: 3,18; Balcer 1993: 81-90; Balcer 1995: 299-300; Pétit 1990: Annexe 2). On

hâkimiyeti sırasında Manyas Gölü'nün Daskyleion Akropolisini neredeyse tamamen çevrelediğini ve akropolisin doğusunda ise olasılıkla bir haliç yaparak içeriye kadar sokulduğunu ortaya koymuştur. Böylece söz konusu dönemde tepenin sadece güneydoğuda yer alan bir kıstak ile karaya bağlı bir yarımada olduğu anlaşılmıştır.

Daskyleion, Akhaimenid Dönem öncesinde olduğu gibi Akhaimenid Dönem'de de Thrakia, Propontis, Boğazlar, Marmara Denizi ve Küçük Phrygia bölgelerine hâkim konumuyla siyasi ve ticari anlamda bu bölgelerin odağında olmuştur. Daskyleion'un Hellespontos'tan geçen ve Anadolu'yu Balkanlar üzerinden batıya bağlayan yol hattındaki bu konumu, tarih boyunca Anadolu'da üstlendiği rolü açıkça göstermektedir.

İmparatorluğun Satraplık Organizasyonu ve Daskyleion Satraplığı'nın Kuruluşu

MÖ 547 yılında Sardeis'in düşüşü, neredeyse Yakındoğu'da Niniveh'in düşüşü kadar büyük bir şok dalgası yaratmıştır (Briant 2002: 36). Kyros'un bu başarısı Anadolu'daki Yunanlar için bir dönüm noktası olmuştur. Batı Anadolu kentleri küçük çapta direniş sergilemeler de birer birer Pers boyunduruğunu tanımak zorunda kalmıştır. MÖ 546 yılında Harpagos önderliğinde Miletos'un ve Kyklades Adaları'nın büyük bir kısmı haricinde İonia, Karia olasılıkla Hellespontos,³ Büyük Phrygia ve Lykia Pers yönetiminin bir parçası haline gelir. Kyros MÖ 539 yılında Babil'i de krallığına dahil ederek karşı konulmaz bir güce ulaşır.

Pers yönetimi, her geçen gün büyüyen imparatorluk topraklarını ayakta tutabilmek amacıyla, içinde birçok kültürü, dili, dini barındıran etnik gruplar için oldukça akla uygun ve yasal bir politika geliştirmiştir. İmparatorluk topraklarını eyaletlere bölmek suretiyle yönetim monarşik bir sisteme dönüştürülmüştür (Olmstead 1948: 59; Pétit 1990: 89). Temellerini Kyros'un attığı satraplık sistemi modern araştırmacılar tarafından yıllarca tartışılmıştır.

Kyros'un ardından Dareios yirmi satraplığa böldüğü ülkenin her bir satraplığına, düzenli ödemeleri gereken vergi yükümlülükleri getirmiştir (Herodotos, 3.90). Behistun (Kent 1953: 117-120 [DB]), Sousa (Kent 1953: 142-145 [DSf ve DSm]), Persepolis (Kent 1953: 136-137; 150-151 [DPe, DPh, XPh]) ve Naqş-e Rostam'de (Kent 1953: 137-138 [DNa]) ele geçen resmi yazıtlar üzerinde Büyük Kral'ın kontrolü altında bulunan halk listeleri verilmiştir. Buna göre Behistun Yazıtı'ndaki listede yedinci ve sekizinci satraplık olarak Sparda (Sardeis) ve Daskyleion yer almaktadır. Bu iki satraplık Sousa'daki yazıtlarda ise dokuzuncu ve onuncu satraplıklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle Behistun Yazıtı'ndaki Dareios'un kontrolü altında sayılan halk grupları öncelikle satraplık listesi olarak yorumlanmış ve Herodotos'un (Herodotos, 3.89) yirmisinden bahsettiği nomos listesi ile bir birliktelik kurulmaya çalışılmıştır. Herodotos'un listesindeki üçüncü nomos (Herodotos,

Res. 2:
Koru Tümülüsü'nden
ele geçen dağ kristali rython
(Daskyleion Kazı Arşivi)

Fig. 2:
Quartz rhyton from
Koru Tumulus
(Dascyleum Excavation Archive)

Res. 3:
Koru Tümülüsü'nden ele geçen akik ve altından düğme (Daskyleion Kazı Arşivi)

Fig. 3:
Sardonyx and gold trimmings from
Koru Tumulus
(Dascyleum Excavation Archive)

the other hand, archaeological evidence suggests that the city of Dascyleum has a deep-rooted history, contemporaneous with Sardis.

Archaeological Finds and Evidence for Persian Presence at the City

Persian influence at Dascyleum is best demonstrated by funerary stelae (Nollé 1992; Karagöz 2013: 14-35), relief-decorated blocks (see Polat fig. 4b), and small finds. While Persians and their customs can be seen depicted on stelae and in bas-reliefs, small finds include artifacts in typical Persian style. A large collection of bowl fragments made of jasper (Özdemir 2007), Achaemenid-type bowls (Coşkun 2006), darics and siglos, a horse-shaped boat, a rhyton (Fig. 2) found in the tumulus, fragments of bracelets and rings (Fig. 3), as well as a gold applique for a garment in Persian style can be cited as illustrative evidence for Persian presence at the site. The cache of bullae found during Akurgal's expedition in an archive building dating to the Persian Period (Kaptan 2002), as well as Aramaic inscriptions found in the vicinity of Dascyleum, also observable on the bullae (Lemaire 2001), bear further evidence for the presence of Persians in the region.

Architectural Evidence

Terrace wall and towers

Architectural remains discovered at Dascyleum so far do not display any typical Persian features. The first architectural project undertaken after 547 BCE, dur-

3.90) genelde Daskyleion Satraplığı olarak yorumlanmıştır ve 360 *talanta* haraç (*phoros*) ödemekle yükümlüdür.

Ksenophon (*Kyroupaideia* 8.6.7), Daskyleion Satraplığı'nı Büyük Kyros'un kurduğunu ve Pharnoukhos'u Aiolis ile Hellespontos Phrygiası'na satrap olarak göndermiş olduğunu bildirmektedir. Herodotos'un (3.120, 126) ise Mitrobates'i Daskyleion'un *hyparkhosu* olarak belirttiği görülür.

Yukarıda anlatılan imparatorluğun satraplık organizasyonu içinde Daskyleion'un ne zaman yer aldığı sorusuna karşılık araştırmacılar farklı görüşler bildirmektedir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda çağdaş tarihçiler, Daskyleion'un I. Artabazos (MÖ 477-468) dönemi öncesine kadar Sparda Satraplığı'nın merkezi konumunda olan Sardeis'e bağlı yöneticiler tarafından yönetildiğine dair yorumlar yapmaktadır (Balcer 1988: 3,18; Balcer 1993: 81-90; Balcer 1995: 299-300; Pétit 1990: Annexe 2). Bununla beraber eldeki arkeolojik bulgulardan Daskyleion'un da Sardeis ile eşzamanlı köklü bir geçmişi olduğu anlaşılmaktadır.

Kentteki Pers Varlığına İlişkin Arkeolojik Buluntu ve Bulgular

Daskyleion'daki Pers varlığı kendini, ağırlıklı olarak mezar stelleri (Nollé 1992; Karagöz 2013: 14-35) ve kabartmalı bloklar (bkz. Polat res. 4b) ile küçük buluntularda göstermektedir. Stel ve kabartmalarda Persler ve onların yaşam şekilleri gö-

Res. 4:
Kült Yolu (Daskyleion Kazı Arşivi)

Fig. 4:
Cultic passageway
(Dascyleum Excavation Archive)

rılmektedir. Küçük buluntular arasında ise daha tipik Pers buluntularına rastlamak mümkündür. Bol miktarda ele geçen jasper tabak parçaları (Özdemir 2007), Akhaimenid tipi kâse (Coşkun 2006), daireikos ve sigloslar, bir at gemi, tümülüs mezardan ele geçen rython (Res. 2), bilezik ve yüzük parçaları (Res. 3) Pers tipi altın elbise apliği, Pers varlığını tanıtlar niteliktedir. Akurgal zamanında bulunmuş Pers Dönemi'ne ait bir arşiv binasında korunmakta olan bullalar (Kaptan 2002), Daskyleion ve çevresinden ele geçen ve bullalar üzerinde de yer alan Aramice yazıtlar (Lemaire 2001) Perslerin bölgedeki varlığını ispatlamaktadır.

Mimari Bulgular

Teras sur duvarı ve kuleler

Daskyleion'da mimari olarak tipik bir Pers varlığından bahsetmek oldukça zordur. MÖ 547 yılından sonra kentte Akhaimenid Dönem'de gerçekleştirilen ilk mimari faaliyet, Hisartep'e'nin güneydoğu yamacında yer alan ve Lydia Dönemi'nde de var olan sur duvarında gerçekleştirilen yeni düzenlemedir. Sur duvarının bir teras sur duvarı olarak yeniden düzenlenmesi ile tepedeki yerleşim alanı 1/3 oranında genişletilmiştir. Teras sur duvarı, savunmaya yönelik olmasının yanı sıra, oluşturmuş olduğu teras alanıyla ve üzerinde yer alan yapı kompleksinin de göstermiş olduğu gibi, tepe

ing the Achaemenid Period, is the modifications to the Lydian Period defence wall on the south eastern slope of Hisartep'e. By remodeling the earlier fortification wall into a terrace wall, the settlement area was increased by one third of the original enclosed area for habitation. Besides its defensive function, the construction of the terrace wall also served to create a solid ground for new structures to be built on the terrace, as the building complex excavated at this location demonstrates. The southern portion of this wall that exhibits an isodomic ashlar technique is probably a feature of the renovations undertaken during the reign of Artabazus I.

Another feature of the defensive system that surrounds the Persian Period acropolis is two towers located on the eastern slope of the hill. These towers that were originally built in the 5th century BCE, exhibit multiple construction phases. The later rebuilding activity may have been undertaken after destruction due to an earthquake, reported by Aristotle (*Metaphysica* 2.8) to have taken place in the 4th century BCE. It is also possible that the 4th century BCE repairs may have been related with the destruction Agesilaus in 396 BCE, the signs of which are observable in various other sectors of Dascyleum (Bakır 2003: 9).

Tri-partite Building Complex

During the 2003 excavations, two parallel, stone-paved walkways were uncovered at the top of Hisartep'e. These paths and the canal in between end in an apsis with a depression in its middle (Fig. 4).

This apsidal arrangement of pathways has been interpreted by T. Bakır as a cultic installation, which was used by Persians for Zoroastrian rituals (Bakır 2011: 81).

During the investigations that continued to the east and south of the apsidal path, a number of other structures were uncovered. Accordingly, the foundations of the archival building, where the cache of 500 bullae were found, is located to the east; while a tripartite building stands in the south, and stretching beyond are courtyards connected to one another by stone-paved paths with canals, and a building complex surrounded by offering pits.

Three successive habitation floors with *in situ* finds were revealed during the archaeological excavations within the rooms of this building complex. These floors as well as the associated remodelling of walls demonstrate that the complex was first built during the Phrygian/Lybian Period and its use continued during the Persian Period. A similar stratigraphic sequence is observable in the courtyard that surrounds the building complex.

In the vicinity of this building complex, where the bedrock is intentionally terraced at certain locations, many offering pits, carved into the bedrock were identified. The finds from these pits include an intriguing eight shaped idol,⁴ a limestone altar model, loom weights and spindle whorls made of unbaked clay, and a collection of almost completely restorable ceramic vessels dating to a long period from late 7th to mid-4th century BCE. These vessels include a large collection of grey monochrome wares, which were inscribed with letters and symbols possibly related with offerings, as well as black varnished, and black-figure Attic pottery. These finds indicate that the practice of placing offerings inside these pits started in the Phrygian Period and continued during the Persian Period. As the act of placing offerings were likely part of ritual ceremonies, the proximity of these pits to the building complex suggests that the building complex may have had a ritual function, as well as an administrative one.

Architectural Fragments

The first Persian functionary at Dascyleum, Pharnuchus, is understood to have remodelled the fortification wall and initiated the construction of a new building complex, in addition to using the official buildings vestigial from the Lybian Period. Architectural friezes and terracotta fragments found during the excavations demonstrate that building activity continued during the reign of Satrap Mitrobates, who followed Pharnuchus. Subsequently, construction projects ceased during the reigns of Megabazus and Megabates; however, after 480 BCE urban developments gained great pace. After the appointment of Artabazus I as the Satrap of Dascyleum, new structures were erected (e.g. temenos walls enclosing the Cybele Cult precinct, and towers); new features were added to standing structures (e.g. the andron attached to the building complex); and old structures were repaired (e.g. terrace wall). During the reign of Pharnabazus II (414-389 BCE), the building complex underwent a number of renovations. The most significant event that stamped the final period

üzerinde yeni yerleşimler için elverişli bir zemin oluşturmuştur. Teras sur duvarının güneyinde yer alan izodomik taş örgü tekniğine sahip bölümü I. Artabazos dönemindeki yenileme çalışması ile ilişkili olmalıdır.

Pers Dönemi akropolisini çevreleyen savunma sistemi içinde, tepenin doğu yamacında bulunan iki kule de yer almaktadır. Kulelerin MÖ 5. yüzyılda inşa edildiği, ancak üzerlerindeki farklı yapıım evrelerinden ötürü, MÖ 4. yüzyılda Aristoteles sayesinde (*Ta meta ta physika* 2.8) varlığından habedar olduğumuz bir deprem sonucu yeniden inşa edildiği anlaşılmaktadır. Öte yandan bu MÖ 4. yüzyıl tamiratının sebebi Daskyleion'da izlerine pek çok farklı alanda da rastladığımız MÖ 396 yılında gerçekleşen Agesilaos tahribatı da (Bakır 2003: 9) olabilir.

Üç mekânlı yapı kompleksi

2003 yılında Hisar-tepe'nin en yüksek noktasında birbirine paralel uzanan düzgün taş döşeli iki yürüme yolu tespit edilmiştir. Bu yollar, aralarında bulunan bir kanal ve bir apsis ile onun ortasında yer alan çukura bağlanmaktadır (Res. 4). Hiçbir yere çıkmayan bu apsisli yol, T. Bakır tarafından Pers Zerdüş'tün ayinleri için kullanılan bir kült yolu olarak değerlendirilmiştir (Bakır 2011: 81).

Apsisli yolun doğu ve güneyinde devam eden araştırmalar sırasında doğuda 500 adet bullanın bulunduğu arşiv binasının temelleri, güneyde üç mekânlı bir yapı, bu yapının önünde yer alan avlular ile bunları birbirine bağlayan taş döşeli kanallı yollar ve adak çukurlarının yer aldığı bir yapı kompleksi ortaya çıkartılmıştır.

Yapı kompleksinin mekânları içinden ele geçen üç ayrı taban ve üzerlerindeki *in situ* buluntularla mekân duvarlarındaki düzenlemeler, bu yapı kompleksinin ilkin Phryg/Lyd döneminde yapıldığını ve Pers Dönemi'nde de kullanıldığını göstermektedir. Benzer bir durum yapı kompleksini çevreleyen avlu için de geçerlidir.

Yapı kompleksinin çevresinde yer yer düzleştirilmiş anakaya üzerine açılmış çok sayıda adak çukuru yer almaktadır. Bu çukurların içinden, dikkat çekici sekiz formunda bir idol⁴ ile kireç taşından yapılmış bir altar modelinin yanı sıra, pişmemiş kil ağırlıklar ve ağırşaklar, MÖ geç 7. yüzyıldan MÖ 4. yüzyıl ortalarına kadar tarihlendirilen neredeyse hepsi tüm lenebilir seramik kaplar ele geçmiştir. Bunların aralarında olasılıkla sunu ile ilişkili yazıların ve sembollerin yer aldığı, bol miktardaki gri monokrom ve Attika üretimi figürlü ve siyah firnisli seramikler de bulunmaktadır. Bu durum Phryg Dönemi'nde başlayan anakayaya açılmış çukurlara adak bırakma geleneğinin, Pers Dönemi'nde de devam ettiğinin bir göstergesidir. Yapı kompleksinin etrafında yer alan ve dinsel törenlerle bağlantılı olabilecek adak çukurları, bu kompleksin yönetsel işlevinin yanı sıra dinsel bir işleve de sahip olabileceğini düşündürmektedir.

Res. 5:
Kocaresul Tümlüsü girişi
(Daskyleion Kazı Arşivi)

Fig. 5:
Entrance of Kocaresul Tumulus
(Dascyleum Excavation Archive)

Mimari Parçalar

Daskyleion'un ilk Pers yöneticisi Pharnoukhos'un kentin sur duvarlarında yeni bir düzenlemeye gittiği, yeni bir yapı kompleksinin yapımına başladığı ve bunların yanı sıra, Lydia Dönemi'nden kalma resmi yapıları da kullandığı anlaşılmaktadır. Kentte Pharnoukhos'tan sonra yönetici olan Satrap Mitrobates döneminde de inşa faaliyetlerine devam edildiğini gösteren friz blokları ve mimari terrakota parçaları ele geçmiştir. Mitrobates'ten sonra yönetici olan Megabazos ve Megabates dönemlerinde ise MÖ 480 yılına kadar yeni bir yapılaşmaya gerek duyulmamıştır. Bu yıldan sonra yerleşimin kentsel faaliyetleri büyük bir hız kazanmıştır. I. Artabazos'un Daskyleion'a satrap olarak atandığı bu dönemde inşa edilen yeni yapıların (Kybele Kült alanı temenos duvarı, kuleler) yanı sıra, eski yapılara yeni yapıların eklendiği (yapı kompleksine yer aldığı düşünülen andron) ve eski yapıların da tadil edilerek kullanıldığı (Teras sur duvarı) anlaşılmaktadır (Bakır 2011: 90 ve 91). II. Pharnabazos (MÖ 414-389) döneminde ise yapı kompleksinde bir dizi yenileme çalışmalarının yapıldığı gözlenmektedir. Akhaimenid Satraplığı'nın son dönemine damgasını vuran olay, imparatorluğun da çöküşünü hazırlayan Büyük Satrap Ayaklanması'dır. Bu kargaşa dönemi Daskyleion'un da gündemindedir. Dolayısıyla yerleşimin MÖ 4. yüzyıldaki planını ortaya çıkartmak mümkün olmamıştır. Hisartep'e'nin güneyinde tespit edilen ve bu yüzyıla tarihlenen iki ev arasındaki peristasisten yola çıkarak MÖ 4. yüzyılda Daskyleion'da mülkiyet kavramının var olduğu anlaşılmaktadır.

of the Achaemenid satrapies was the Great Satraps' Revolt, which paved the way to the destruction of the empire. This tumultuous period had an impact on Dascyleum, as well. For this reason, it has not been possible to document the settlement plan of the city during the 4th century BCE. Two houses dating to this period can be identified, located south of Hisartep'e, and the peristasis between these two houses demonstrates that the notion of private property existed at Dascyleum during the 4th century BCE.

The lack of typical Persian features in Persian Period architecture of the site may be explained with the nomadic roots of the Persian cultural tradition. For this reason, when undertaking large-scale construction projects, Persians had utilized the skills of local craftsmen and artists, such as Ionian masons.

A number of architectural fragments from buildings dating to the Late Archaic Period onwards provide evidence for this practice at Dascyleum. Examples include cyma fragments adorned with lotus-palmet designs, plain or decorated architrave blocks, a Miletus-style acroterion on a corner piece, and terracotta fragments bearing Lydian and Ionian features. Besides informing us about the Persian Period structures at Dascyleum, these fragments also demonstrate that Persians recruited Lydian and Ionian masons and architects not only at Persepolis, but at Dascyleum, as well. Local Anatolian masons here have both applied Ionian principles in architecture and made use of Persian style adornments. Two cases that best display such merging of styles are the andron built in the second quarter of the 5th century BCE during the reign of Satrap Artabazus I (Ateşlier 2001: fig. 21) and the lintel on the entrance to the Kocaresul Tumulus that dates to the second quarter of the 5th century BCE. (Fig. 5). Instead of displaying

Res. 6:
Kocaresul Tümülüsü'nden ele geçen sadak parçası
(Daskyleion Kazı Arşivi)

Fig. 6:
Quiver fragment from Kocaresul Tumulus
(Dascyleum Excavation Archive)

traditional Ionian forms, the lintel of the tumulus door and the lintel of a window in the andron end in horn-shaped curves in the traditional Persian style. These examples also testify to the birth of a new Anatolian-Persian style at Dascyleum. Another discovery that can be cited as an example is the quite damaged column capital in the shape of a lion, made of Proconnesus marble (Bakır 2011: fig. 32).

The Impact of Persian Domination and Multiculturalism at Dascyleum

Social organization at Dascyleum began to change with the arrival of Persians at the city. Under a centralized rule, an array of new ideas and traditions were merged into the existing social order, resulting in the establishment of an eclectic and coherent system.

Persian political domination at the city did not naturally result in Persian cultural domination, as might have been expected. Rather, a cultural amalgamation with local traditions took place. Material expressions of multiculturalism at Dascyleum are clearly observable in the tumuli. To begin with, tumuli, of which there are many in the vicinity of Dascyleum, are well known in Anatolia since the Phrygian Period. Stelae placed at the entrance of these tumulus graves around Dascyleum are clearly made by local artisans, but the figures and subjects depicted on them exhibit traditional Persian features. As such, a Phrygian funerary tradition is seen here to have merged with elements of Persian culture. While some of the small finds from the tumuli display Persian influence (Fig. 6), the klinai (Fig. 7) and wooden furniture fragments found inside funerary chambers show Lydian influence. These klinai are closely similar to those found in Lydian tumuli (Baughan 2004,

Höyük üzerinde Pers Dönemi'ne ait tipik bir Pers yapısının olmaması onların köken itibarıyla göçebe bir kavim olması ile ilişkilendirilebilir. Bu durum Perslerin daha büyük yapılara ihtiyaç duyduklarında İonialı ustalarda da olduğu gibi daha farklı kavimlerin zanaatkâr ve sanatçıları kullanmalarına neden olmuştur.

Daskyleion'da bu duruma ilişkin en güzel verileri lotus-palmet frizi ile süslü kyma parçaları, düz ya da süslü arşitrav blokları, Miletos tarzı bir köşe akroterionu, Lydia ve İonia özelliklerini taşıyan mimari terrakota parçaları gibi, Daskyleion'da Geç Arkaik Dönem'den itibaren inşa edilmiş yapılara ait parçalarda görmek mümkündür. Bu mimari parçalar bir yandan Pers Dönemi'nin yapıları hakkında bilgi verirken, diğer yandan Perslerin sadece Persepolis'te değil Daskyleion'da da mimar ve taşçı ustası olarak Lydia ve İonialıların çalıştırdıklarını göstermektedir. Bu Anadolu ustalarının hem İon mimari tarzını uyguladıkları hem de Pers geleneğinde süslemeler yaptıkları görülmektedir. Bu durumu yansıtan en iyi verileri, MÖ 5. yüzyılın ikinci çeyreğinde Pers satrapı I. Artabazos döneminde inşa edilmiş andron (Ateşlier 2001: res. 21) yapısında ve MÖ 5. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlenen Kocaresul Tümülüsü'nün kapı lentosunda (Res. 5) görmek mümkündür. Tümülüs'ün kapı, Andron'un ise pencere lentosunda geleneksel İon mimarisinin dışına çıkılarak lentoların uçları Pers mimari geleneğinde olduğu gibi boynuz kıvrımı şeklinde profillendirilmiştir. Bu örnekler aynı zamanda Daskyleion'da yeni bir Anadolu Pers stiline doğduğunun da kanıtı niteliğindedir. Bu çerçevede değerlendirebileceğimiz başka bir buluntu ise yıpranmış bir biçimde ele geçirilen, Prokonnesos mermerinden yapılmış, aslan şeklinde bir sütun başlığıdır (Bakır 2011: res. 32).

Daskyleion'da Çok Kültürlülük ve Pers Egemenliğinin Kente Etkisi

Perslerin Daskyleion'a gelişleriyle birlikte kentteki sosyal organizasyon değişmiş, bir yönetim altında daha önceden var olan durum korunarak, pek çok değişik fikir ve geleneğin bir araya getirilmesiyle oluşan eklektik ve akılcı bir sistem tesis edilmiştir.

Kentte Pers hâkimiyetiyle birlikte beklenenin aksine Pers kültürü etkin rol oynayamamıştır. Bunun yerine yerel kültürlerle bir kaynaşma başlamıştır. Daskyleion'da çok kültürlülük kendini en güçlü şekilde tümülüslerde hissettirmektedir. Daskyleion civarında da bol miktarda görülen tümülüs mezar geleneği Anadolu'da en iyi Phryg kültüründen bilinmektedir. Bu mezarların önlerine yerleştirilen steller yerel ellerden çıkmış fakat konuları ve figürleriyle Pers geleneğini yansıtan eserlerdir. Phryglere ait bir ölü gömme geleneği, bir Pers unsuru ile bir araya getirilmiştir. Tümülüsler içinden ele geçen bazı küçük buluntular Pers etkisi taşısa da (Res. 6) mezar odalarında yer alan kline (Res. 7) ve ahşap mobilya parçaları Lydia etkisini yansıtır. Bu klineler Lydia tümülüsleri içlerinde yer alan

Res. 7:
Koru Tümülüsü mezar odasında
Lydia tipi mermer klineler
(Daskyleion Kazı Arşivi)

Fig. 7:
Lydian style, marble benches
(kline) in the burial
chamber of Koru Tumulus
(Dascyleum Excavation Archive)

klinelerle yakın benzerlik gösterir (Baug-
han 2004: 603, 608, 616, 652). Lydia tümü-
lüslerinin pek çoğunun mezar odasında
ölü hediyesi olarak sıklıkla rastladığımız
lydion ve alabastronlara Daskyleion tümü-
lüslerinde de rastlanmaktadır. Kocaresul
Tümülüsü'nde olduğu gibi bazen mezar
odasında Pers etkisi taşıyan buluntuların
yerine, yerel ve Yunan üretimi vazoların (Res. 8) ağırlıkta
olduğu hediyelerin bırakıldığı da görülür. Tümülüs gömme
geleneği her ne kadar Phryg kültürü ile Daskyleion'a gelmiş
gibi görünse de Daskyleion'da Phryg mimarisine ilişkin izler
oldukça zayıftır. Kentte Phryg etkisi kendisini seramiklere ve
inanç sistemine kazınmış olarak göstermektedir. Pers kralla-
rının ele geçirdikleri topraklarda yaşayan yabancı halkların
dinlerine karşı saygı gösterdikleri ve tapınaklarını tamir ve
inşa ettirmeleri için onlara maddi destek sağladıkları bilin-
mektedir. Daskyleion'da da MÖ 8. yüzyılın sonlarına tarih-
lenen Kybele Tapınağı temellerinin yer aldığı kutsal alanın
I. Artabazos döneminde inşa edilmiş bir temonos duvarı ile
çevrelenmiş olması, benzer bir durumu tanıtlar niteliktedir.
Temenos duvarının inşası, bununla ilişkili taban ve döşeme-
lerin sık sık yenilenmesi, Pers Dönemi'nde de bu kutsal alan-
da Kybele tapımına devam edildiğini kanıtlamaktadır (Bakır
1995: 272-276; Bakır 2001: 171, res. 3, 4; Bakır 2007: 171).

Pers Dönemi'nde Daskyleion'da dillerini ve varlıklarını
devam ettiren yerel halk topluluğu sadece Phrygler değildir.
Ölü gömme âdetlerinde de görüldüğü üzere, kentte Lydia'nın

603, 608, 616, 652). As well as that, special funerary
vessels such as lydion and alabastron that are com-
monly found in many Lydian tumuli are also found
in tumuli at Dascyleum. In certain cases, such as the
Kocaresul Tumulus, local and imported Greek vases
(Fig. 8) are more abundant than Persian style arti-
facts in the funerary assemblages. While the practice
of building tumuli is likely to have begun with Phry-
gians at Dascyleum, evidence for Phrygian architec-
ture is meagre at the site. Phrygian influence at the
city, however, is strong in ceramics and the ritual
sphere. Persian rulers are known to have respected
the religious practices of the local populations inhab-
iting the territories they have conquered and have
even financed the construction and repair of temples
for their subject populations. The temenos wall that
was built during the reign of Satrap Artabazus I, to
enclose the sacred precinct of the Temple of Cybele,
attests to this practice at Dascyleum. The later addi-
tion of this temenos wall to the cultic complex that
was originally built towards the end of the 8th century
BCE, multiple floor layers, and multiple renovations
of pavements demonstrate that Cybele worship con-
tinued during the Persian Period (Bakır 1995: 272-
276; Bakır 2001: 171, fig. 3, 4; Bakır 2007: 171).

Phrygians were not the only local population of
Dascyleum who continued to preserve their language
and culture during the Persian Period. As can be ob-
served in the funerary customs, Lydians also had a
cultural presence at the city. Although fewer than the
examples in the Phrygian language, inscriptions in-
cised on ceramic sherds in the Lydian language have
also been identified. Besides these ceramic sherds,
the pottery assemblage of Dascyleum also includes
popular vase forms of Lydian repertoire. And finally,

masonry of the terrace wall displays Lydian characteristics.

The predominance of Ionian features in the architectural elements at the city demonstrates that satraps had recruited Ionian masons to carry out these construction projects. Greek cultural influence at Dascyleum can best be observed in ceramics. Attic pottery is quite popular at the city. It is also striking that some of these ceramic vessels have incised inscriptions in Greek. This important detail bears witness to the presence of a sizeable Greek population at Dascyleum.

Demographic mobility is among the expected outcomes of the expansion of an empire. In 569 BCE, Nebuchadnezzar is known to have destroyed the First Temple at Jerusalem and deported Jews to Babylon. After the fall of Babylon to Cyrus the Great, the exiled Jews were given the freedom to return to their homeland (Tadmor 1994: 269). Following this historical encounter, Jews became loyal subjects of Persian kings. As such, it is not surprising to see that individuals of Jewish descent held office in satrapal courts. There is evidence indicating the presence of a West Semitic, and possibly Jewish, community at and around Dascyleum during the Persian Period (Maffre 2007b: 233 and 234).

Seemingly, people of diverse cultural backgrounds coexisted at Dascyleum under Persian rule. It would not be wrong to assume that aristocrats from different ethnic groups interacted freely within the cosmopolitan atmosphere of the palace at Dascyleum (Maffre 2007a: 125-126). Persian authorities allowed the local populations to continue to live according to their own cultural traditions, and instead of attempting to assimilate their subject populations the Persians found ways to integrate themselves into the cultural fabric of local communities.

*Translated from Turkish to English:
G. Biçe Yazıcıoğlu Sanlamaria*

kültürel varlığı da hissedilmektedir. Phryg yazılarına oranla daha az olmakla birlikte, seramikler üzerinde kazınarak yapılmış Lydce yazılara da rastlanır. Bu seramiklerin yanı sıra, Lydia kültürüne ait popüler vazo formları Daskyleion'da da bulunmaktadır. Duvar işçiliği olarak teras sur duvarının da Lydialı özellikler gösterdiği tespit edilmektedir.

Kentte ele geçen yapılara ait mimari öğelerde sıklıkla karşılaşılan İonialı unsurlar satrapların yapıların inşası için İonialı ustaları davet ettiklerini göstermektedir. Daskyleion'da Yunan kültürünün izleri en çok seramikler üzerinden takip edilebilmektedir. Kentte Attika üretimi kaplara ilgi yoğunudur. Bununla birlikte, bu kaplar üzerine kazılarak yapılmış Yunanca yazıların bulunması da dikkat çekicidir. Bu durum Daskyleion'da hatırı sayılır bir Yunan nüfusunun varlığına işaret etmektedir.

İmparatorluğun ele geçirdiği yeni topraklarda halk topluluklarının hareketliliği beklenen bir durumdur. Bilindiği gibi Nebukadnezar MÖ 569 yılında Kudüs'te yer alan ilk Musevi tapınağını yakmış ve Musevileri Babil'e sürgün etmiştir. Büyük Kyros Babil'i geri alınca Musevileri ülkelerine dönmekte serbest bırakmıştır (Tadmor 1994: 269) Bunun ardından Museviler, Pers krallarının sadık tebaası olurlar. Bu nedenle satrap saraylarında bazı Musevilerin bulunması beklenmedik bir durum değildir. Zaten Pers Dönemi'nde Daskyleion ve çevresinde, Batı Sami ve olasılıkla Yahudi bir topluluğun varlığı da saptanmıştır (Maffre 2007b: 233-234).

Öyle görünüyor ki Daskyleion'da Pers hâkimiyetinde farklı kültürler bir arada yaşamayı başarmıştır. Farklı etnisitelerin, aristokratların Daskyleion sarayının kozmopolit ortamında birbirleriyle etkileşimde olduklarını var saymak çok yanlış olmaz gerekirse (Maffre 2007a: 125-126). Yöneten otorite, yerel toplulukların kendi kültürlerini yaşamasına izin vermiş, onları asimile etmeye değil, aksine kendisi onlara entegre olmaya çalışmıştır.

Res. 8:
Kocaresul Tümülüsü'nden ele geçen Attika üretimi kyliks (Daskyleion Kazı Arşivi)

Fig. 8:
Kylix of Attic origin found at Kocaresul Tumulus (Dascyleum Excavation Archive)

NOTLAR

- 1 Kentin hemen güneyinde yer alan köye günümüzde Eşen, çok yakınındaki köye Ergili, yine Daskyleion olarak adlandırılan Mudanya yakınlarındaki bir diğer yerleşime Eşgen, Stephanos Byzantinos'un Ephesos yakınlarında işaret ettiği bir diğerine belki [E]Şirince (?) denmesine ve bunların çoğunun Türkçede bir anlam ifade etmediklerine bakılırsa, Daskyleion adının [D]eşgili veya [D]aşgili gibi bir kelimedenden Yunan diline uygun bir telaffuzla –Daskyleion şeklinde– geçmiş olabileceği akla gelmektedir.
- 2 Strabon ve ardılları Homeros'un "Aphneler" (Aphneioi) kelimesini etnik bir isim olarak algılamak, neredeyse bütün modern çevirmenler "varlıklı insanlar" olarak aktarmışlardır.
- 3 Ksenophon Hellespontos Phrygiası'nda bir Phryg Kralı'nın Kyros'a direnmeye çalıştığını ancak subayları onu yalnız bıraktığı için direnmekten vazgeçip Kyros'un komutanı Hypastes'e teslim olduğunu yazar. İsmi verilmeyen bu yerleşmenin Daskyleion olup olamayacağı düşünülebilir (Ksenophon, *Kyroupaideias* 7.4.10).
- 4 Bu eser Erken Tunç Dönemi'ndense Arkaik Dönem'e ait bir kontekst içinde bulunmuştur.

NOTES

- 1 Certain modern place names in the region may provide clues to this etymological hypothesis. The village south of the ancient city of Dascyleum is called Eşen, while another village nearby is called Ergili; and furthermore a modern settlement by the name of Eşgel is located close to another ancient site known as Dascyleum near Mudanya, and finally another settlement possibly called [E]Şirince(?) near Ephesus is cited by Stephanos Byzantinos. Considering that none of these place names have any meaning in Turkish, it remains a plausible explanation that the name Dascyleum was the Greek pronunciation of the Anatolian (Luwian) place-name *[D]eshgili or *[D]ashgili.
- 2 Strabo and his successors perceived the word "Aphnes" (Aphneioi) as a local name, but nearly all modern translators have interpreted it as "men of wealth".
- 3 According to Xenophon, a Phrygian king in Hellespontine Phrygia intended to resist Cyrus; however, when his officers withdrew their support, he had to submit to Cyrus' general Hypastes. The name of the settlement conquered by Cyrus in this anecdote is not specified. Dascyleum can be regarded as one of the possible locations (Xenophon, *Cyropaedia* 7. 4.10)
- 4 Though this idol is dated to the Early Bronze Age, it was unearthed in an Archaic context.

KAYNAKLAR REFERENCES

Abbreviations of the Inscriptions: Yazıtlar için kısaltmalar

DB = Darius, Behistan

DNa = Darius, Naqş-i Rostam A

DPe = Darius, Persepolis E

DPh = Darius, Persepolis H

DSf = Darius, Susa F

DSm = Darius, Susa M

XPh = Xerxes, Persepolis H

- Ateşlier, S. 2001: "Observations an Early Classical Building of the Satrapal Period at Daskyleion" in T. Bakır (ed.), *Archaemenid Anatolia. Proceedings of the first International Symposium on Anatolia in the Achaemenid Period, Bandırma 15-18 Ağustos 1997*. Leiden: 147-160.
- Bakır, T. 1988: "Daskyleion" *Höyük 1*: 75-84.
- 1995: "Archäologische Beobachtungen über die Residenz in Daskyleion" *Pallas* 43: 269-285.
- 2001: "Die Satrapie in Daskyleion" in T. Bakır, H. Sancisi-Weerdenburg (eds), *Achaemenid Anatolia. Proceedings of the First International Symposium on Anatolia in the Achaemenid Period Bandırma 15-18 August 1997*. Leiden: 169-180.
- 2003: "Daskyleion (Tyaiy Drayahya) Hellespontine Phrygia Bölgesi Akhaemenid Satraplığı" *Anatolia* 25: 1-26.
- 2007: "Auswertung der keramik für relative chronologie im perzeitlichen Daskyleion" in İnci Delemen, Olivier Casabonne, Şehrazat Karagöz, Oğuz Tekin (eds), *The Achaemenid Impact on Local Populations and Cultures in Anatolia Sixth-Fourth Centuries B.C., Papers Presented at the International Workshop, İstanbul 20-21 May 2005*. İstanbul: 167-175.
- 2011: *Balıkesir'in Eski Çağlardaki Valilik Merkezi. Daskyleion*. Balıkesir.
- Balcer, J. M. 1988: "Persian Occupied Thrace (Skudra)" *Historia* 37: 1-21.
- 1993: "The ancient Persian satrapies and satraps in western Anatolia" *Archäologische Mitteilungen aus Iran* 26: 81-90.
- 1995: *The Persian Conquest of the Greeks, 545-450 B.C.* Konstanz.
- Balkan, K. 1959: "Inscribed Bullae from Daskyleion Ergili" *Anatolia* 4: 122-128.
- Baughan, E. 2004: *Anatolian Funerary Klinai: Tradition and Identity*. Berkeley.
- Bittel, K. 1953: "Zur Lage von Daskyleion" *Archäologischer Anzeiger*: 1-16.
- Briant, P. 2002: *from Cyrus to Alexander: A History of the Persian empire*. Eisenbrauns
- Coşkun, G. 2006: "Daskyleion'dan bir Akhaemenid Kase" *Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 122: 51-62.
- Hasluck, F. W. 1906: "Poemaneum" *The Journal of Hellenic Studies* 26: 23-31.
- 1910: *Cyzicus; being some account of the history and antiquities of that city, and of the district adjacent to it, with the towns of Apollonia ad Rhyndacum, Miletupolis, Hadrianutherae, Priapus, Zeleia, etc.* Cambridge.
- İren, K., Yıldızhan, H. 2014: "Daskyleion 2012 Yılı Kazı Çalışmaları" in H. Dönmez (ed.), *35. Kazı Sonuçları Toplantısı*. Muğla: 211-224.
- 2015 "Daskyleion 2013 Yılı Kazı Çalışmaları" in *36. Kazı Sonuçları Toplantısı*. Ankara: 577-600.
- İren, K., Doğan, T. 2012: "Daskyleion 2010 Yılı Kazı Çalışmaları" in *33. Kazı Sonuçları Toplantısı*. Ankara: 519-532.
- Kaptan, D. 2002: *The Daskyleion Bullae. Seal Images from the Western Achaemenid Empire*. Leiden.
- Karagöz, Ş. 2013: *Kleinasiatisch-Grako-Persische Kunstwerke im archaologischen Museum von İstanbul*. Tübingen.
- Kent, R. G.: *Old Persian. Grammar, Texts, Lexicon*. New Haven, 1953.
- Lemaire, A. 2001: "Les inscriptions araméennes de Daskyleion" in T. Bakır, H. Sancisi-Weerdenburg, G. Gürtekin, P. Briant, W. Henkelman (eds), *Achaemenid Anatolia: Proceedings of the First International Symposium on Anatolia in the Achaemenid Period, Bandırma 15-28 August 1997*. Leiden: 21-35.
- Maffre, F. 2007a: "Indigenous Aristocracies in Hellespontine Phrygia" in C. Tuplin. Swansea (ed.), *Persian Responses: Political and Cultural Interaction with(in) the Achaemenid Empire: 117-141*.
- 2007b: "The Example of the Persian Occupation in the Satrapy of Phrygia through the Study of the Populations from the Asian Provinces of the Achaemenid Empire (Semites/ Iranians)" in İ. Delemen, O. Casabonne, Ş. Karagöz, O. Tekin (eds), *The Achaemenid Impact on Local Populations and Cultures in Anatolia (Sixth-Fourth Centuries B.C.), Papers presented at the International Workshop İstanbul 20-21 May 2005*. İstanbul: 227-248.
- Munro, J. A. R. 1912: "Dascylium." *The Journal of Hellenic Studies* 32: 57-67.
- Nollé, M. 1992: *Denkmäler vom Satrapensitz Daskyleion: Studien zur graeco-persischen Kunst*. Berlin.
- Olmstead, A. T. 1948: *History of the Persian Empire*. Chicago.
- Özdemir, H. F. 2007: "Daskyleion'da Taş Kaplar" *Olba* 15: 13-58.
- Péit, T. 1990: *Satrapes et Satrapies dans l'empire achéménide de Cyrus le Grand à Xerxés Ier*. Paris.
- Schmitt, R. 1972: "Die achaimanidische Satrapie Tayaiy Drayahya" *Historia* 21, 522-527.
- Tadmor, H. 1994: *The inscriptions of Tiglath-pileser III, King of Assyria: critical edition, with introductions, translations, and commentary*. Jerusalem.